

A KORONDI PÁLL CSALÁD

Az Erdélyországba utazók akarva-akaratlanul módját ejtik, hogy eljussanak Korondra, ahol a fazekasság korai létét egy 1613-ból származó írásos emlék bizonyítja. Azt is mondhatnánk, hogy a helyi fazekasság történetét a hanyatlások és talpra állások végtelen sora jellemzi. Mivel eggyel többször tudtak talpra állni mint ahányszor hanyatlottak, végül is az egykori hatvannyolc erdélyi fazekasközpont közül mára egyedül maradtak életben, s a megszűntektől átvett formák annyira egyéniesültek, hogy azokat ma joggal nevezhetjük korondi népi iparművészeti kerámiának.

Így lett Korond az a helység, amelyben ma is több száz mester készíti a messze földön híressé vált népművészeti kerámiát, ahol a művészi rangra emelt kézművesség gyakorlata és szeretete apáról fiúra száll, nemzedékek során tökéletesedett, nyert hírnevet magának és lett a Székelyföld élő népművészetének talán leggazdagabb tárháza.

A falu alapjában mindig ragaszkodott valamiféle közös értékhez, közös szokáshoz, amiért dolgozva versengett. Mert a korondiak olyannyira többet akartak mindig a meglévőnél, hogy aztán időtlen idők óta így lettek mindig valamiben, valamiért, valahogyan híresek, sőt világ-hírűek.

Ebben a környezetben élt és alkotott a szabad székely és fazekas Páll család. Az ősök közül id. Páll Lajos volt a nagy kísérletező, a korondi fazekasok legjobbjá, aki Bandi Dezső tanár úr hatására végleg elkötelezte magát a népi kerámiával. Neki állít emléket a festőművész és költő fiú, Páll Lajos:

Az agyag forgott / futott volna, / de aztán formává lankadt,
s apám mint egy isten nézte, / mire telik esze, vére.

Az egyterű lakásban született tizennyolc gyerek közül a fele érte meg a felnőttkort, s közülük öt számára az agyagművesség bizonyult a fő foglalkozásnak, akik aztán aktívan részt vettek a családi termelésben, s tanulták meg életre szólóan a népi vonalhoz való szakmai hűséget. Ezzel kiválnak a helyi gyakorlatból és elindulnak a szakmai elismerés göröngyös útján.

A lányok közül Katalint valóságos tehetségként emlegették, de életútja viszonylag korán és tragikusan zárult.

A Páll család hírnevét Antal, Magda és Ágoston teljesítették ki, megőrizték az ősi mesterség ritka értékeit, tovább vitték és tették használhatóvá számunkra. Így épülhetett be a hagyomány a mindennapokba és lehet a rohanó világunkban is szívet melengető, megtartó szerepe.

Páll Antal viszonylag fiatalon számos elismerésben részesült. Korai halálát követően felesége, Rozália és Antal fiuk színvonalas munkákkal tovább öregbítik a kivívott hírnevet, együtt alkotnak, az édesapától örökölt formavilágot korongolják és teremtik újra mintavilágát. Ágoston szerint, Antihoz hasonló fazekas nem mindennap születik.

A kiváló virágzó tehetséggel megáldott Páll Magdi szinte nélkülözhetetlen volt a család tevékenységében. Egész életében Bandi Dezső tanítványának tartja magát. Férjhezmenetele után saját családi termelőegységben virágos – vagyis díszít -, mindmáig igen magas színvonalon.

A kortárs korondi fazekasok közül egyik legnépszerűbb egyéniség Páll Ágoston, a család legkisebb fiúszülettje. Ő is követte a szakmában a népi vonalat, magánéletében pedig a családi modellt, hiszen feleségével hét gyermeket neveltek fel. Öten közülük jól értik a mesterséget, három fiú számára pedig ez jelenti a jövedelemforrást.

Munkásságukért mindhárom testvér több magas állami kitüntetésben részesült. Közülük Páll Ágoston esetében 36 különböző oklevél, díj, kitüntetés jelzi munkájának elismerését és ő lett az első erdélyi UNESCO Szellemi Örökség díjas fazekasmester, mivel egyszerre védője a szellemi örökségnek, egyben alkotója és továbbadója, illetve kitűnő megjelenítője is.

Páll Ágoston vallja: „Az apánktól örökölt tulajdonságunk révén valamit szeretünk volna elérni. Hogy napjaink ne csak elteljenek, hanem emlékezetesek maradjanak.” Ebben nemcsak a korongozás fortélyainak az elsajátítása segítette. Eleve tudta, hitte és vallotta, hogy a szorgalom, a kitartás, a magas fokú ismeretek mellett a munka szeretete az, ami valóban értéket tud teremteni.

Folyamatosan, lassan, kezdetben félénk bizonytalansággal fedezte fel művészi adottságait, a szép iránti érzékét, amely ott szunyókált valahol az ősöktől örökölt énje mélyén. Munkáiból kiérződik a népi fazekasság tisztelete, a szülőföld szeretete, az önkifejezés vágya és lehetősége.

Farkas Irén, néprajzi szakértő szerint Páll Ágostonnál a kitörés vágya is jelentkezik, de az időszakos sikertelenség, a helyben maradás, örvendetes módon nem válik lehúzó, gáncsoló erővé. Szerencsés alkata inkább versenyre ösztönzi, előre viszi. Alkotói fejlődésének útját kísérletezés, kitartás jellemzi. Így válik a megélhetésért dolgozó fazekasból a hagyományokat felismerő és önmagába építő tudatos alkotóvá, a szellemi örökség letéteményesévé, aki egyre tudatosabban alkot, tesz azért, hogy több legyen annál, mint amire helyzete determinálta.

A korondi Páll család élete, a küldetéses tudattal megáldott emberek küzdelmes élete. Nem volt könnyű cipelni a népi fazekasság súlyát, vállalni a Páll család hírnevét és vinni az úton a büszke terhet, a korondi hagyományt.

Emberi és szakmai életútjuk egyben az erdélyi székely népi fazekasság sajátos útját mutatja fel. A Páll család rangos elismerése a korondi fazekasság kitüntetését is jelenti, mert a kettő együtt tekinthető magyar örökségnek!

Szatmári Ferenc